

MATI DOMOVINA

BOG

VESTNIK

SLOVENSKIH PROTİKOMUNISTIENIH BORCEV

LETO XI št 1-2
JAN. FEBR. 1960

NOTICIERO

D 129 903

VSEBINA

V imenu božjem
 Misli ob letu 1960
 Škof na mrtvaškem odru
 Našemu škofu v spomin
 Srbski dobrovoljci škofu dr. Gregoriju Rožmanu
 Spomini na Ivana
 Noč begunca
 Zločin nad svetovno zgodovino
 Nova zgodovina
 Naša zgodba — sinji junaki
 Preljubi dom
 „Nepovratniki“
 Potvarjanje resnice in zgodovine
 Pozor na sovražnika štev. 1
 V službi domovine
 Ali še veš...
 Po našem svetu

D 129903

urednik
Fran Grum

N. N.
 Karapandžić
 St. Pleško
 Janez Toplišek
 N. N.
 L. Povše
 Domobranec, Argentina
 Frank
 R. Rigler
 Fr. Grum
 N. N.
 N. N.

PZ 789/1967

Ustanovitelj „Vestnika“ duhovni svetnik Karel Škulj

Líst „Vestnik“ izhaja mesečno. Izdaja ga konzorcij; urejuje pa uredniški odbor slovenskih protikomunističnih borcev. — Začasna letna naročnine za nečlane znaša v Argentini 60.— pesov, v USA in Kanadi 2.5 dolarja. Za ostale dežele tej valuti primerno. — Uredništvo in uprava: Ramón Falcón 4158.

Tiska tiskarna Vilko, Castro Barros 917, Buenos Aires, Argentina

**VO IMENU BOŽJEM ZA PRAVICO IN
RESNIČNI MIR DOMOVINI.**

**NE VEMO, KAJ NAM PRINAŠA TO
LETO V ČASU NEGOTOVOSTI, SAMO-
LJUBJA IN KRIVIC. NE VEMO, KAKO
DOLGO ŠE, DA SE BO ZRUŠILO ZLO,
KI SO GA VSILILI NAŠEMU NARODU.
VEMO PA, DA BO TUDI NAŠI DOMO-
VINI VRNJENA PRAVICA IN SVOBO-
DA, VEMO IN TO GOTOVO, KER VE-
RUJEMO V NESKONČNO PRAVICO IN
LJUBEZEN, KI JE DALA ŽIVLJENJE
IN PRAVICO ŽIVLJENJA NAŠEMU
NARODU.**

**ZATO JE V NAS POGUM IN VOLJA
TAKO MOČNA, DA NAS NIHČE STRL
NE BO; ZATO JE ZASUŽNJENEMU
NARODU HREPENENJE TAKO SILNO,
DA NE MORE UMRETI CELO V
JEČAH IN NA MORIŠČIH.**

**ZATO VERUJEMO V SVOBODO KA-
KOR V ZVELIČANJE; SVOBODO, KI
BO VRNILA ČAST, PRAVICO, MIR IN
LJUBEZEN NAŠEMU NARODU!**

DAL BOG, DA NI DALEČ TA DAN!

Misli ob letu 1960

Fr. G., U.S.A.

Leto 1960 je pred nami. Skoro neverjetno se nam zdi, kar nam govori nova letnica: petnajst let tujine. Daleč je prelomnica, ob kateri smo se znašli fistega usodnega leta 1945. Pred nami so nove naloge, nove skrbi, morda celo drugi — novi cilji. Daleč za nami pa je gorje tistih dni in kraj nesrečnega spomina: Vetrinj. Kakor je bolečina trpka, se moramo zavedati, da je ravno Vetrinj bil tisti, ki nas je v dneh nesreče in negotovosti tako tesno povezoval.

Vetrinj in vse kar se je tam zgodilo bo ostal mejnik v naši zgodovini, katerega ne bo mogel nihče odstraniti; ne mi, ne tisti, ki bodo prišli za nami. Pravilno je, da po petnajstih letih ponovno osvetlimo Vetrinj in ga prinesemo v ospredje. Posvetimo to leto 1960 spominu na Vetrinjske dogodke in spominu na vse one, ki so od tu nastopili svoj poslednji pohod. Ni dovolj, da se vsega tega spominjamo samo na proslavah in komemoracijah. Vetrinj moramo doživeti v svojih srcih, da bomo znali prav ceniti vse tisto, za kar so umirali naši junaki. Brez tega notranjega preporeda je posvetitev leta in spomin na junake nevreden velikih žrtev. Rane se celijo in trpljenje gre v pozabo. Ne sme pa iti v pozabo zavest dolžnosti, da naša borba še ni končana, naše skupno delo in borba za isti cilj. Združeni in enotni bomo dokazali, da še živi zdrava moč malega in klenega slovenskega naroda. Vzemimo si za zgled junake Vetrinja, ti naj bodo naš kažipot, ti naši mentorji.

Borci, s ponosom se ozirajmo v našo preteklost, kajti junaki, s katerimi smo se nekoč skupno borili, so naš ponos. Ne mislimo samo na bolečine, spomin naj pohiti nazaj v borbo, obudimo odlične zmage in uspehe, ki so jih naši junaki dosegli. Mi vemo, da so naši soborci bili junaki, bili zmagoviti, tik pred ciljem pa sramotno izdani in prodani v roke krvnikov. Ne moremo in ne smemo jih izdati tudi mi in jim obrniti hrbta, saj so oni vendar naš narodni zaklad in ponos. Naj nas ne bo strah. Priča smo bili velikim dogodkom, priča, kako se junaki bore, priče, da je naš mali narod bil med prvimi, ki je komunistično nevarnost spoznal in se ji tudi uprl. Komunisti tega preboleti ne morejo. Na vse mogoče načine so se trudili, da se maščujejo in delno tudi dosegli maščevanje. Naša dolžnost in naloga je, da z združenimi močmi delamo in pokažemo svetu velike žrtve, ki jih je naš narod doprinesel v skupni borbi za resnično in pravo svobodo. Boj proti komunizmu gre dalje; morda v drugi obliki, toda prav tako srdito kot nekoč, zato ne dremajmo in ne zamudimo nobene priložnosti, da ne bi tudi mi doprinesli svojega deleža v tej borbi.

Bratje! Ob mislih na Vetrinj in na naše junake odstranimo vse ovire, vsa nesoglasja med nami! Združimo se! Delajmo skupno, da dokažemo, da je moč našega naroda še živa, da je narod še vedno klen, ki hoče žveti. Nehajmo z nerganjem in zabavljanjem na levo in desno, ne mečimo krivde na vse strani, ne da bi stavili vprašanje samim sebi, „kaj sem jaz storil, in koliko pripomogel, koliko žrtvoval za rešitev naroda izpod rdečega suženstva.“ Bodo objektivni in storimo vsak svojo dolžnost, pa bomo lahko z zaupanjem

Naš škof ni mrtev — on le spi — naš oče in vodnik

Omahnil je steber slovenstva in glava slovenske emigracije.

Vse pokojnikovo življenje in delo je bilo posvečeno Bogu in narodu z iskrenim, nikdar sebičnim, očetovskim srcem. Zato je kakor ena sama niz žrtev in premagovanj, udarcev in trpljenja, odpovedi in ljubezni.

Bil je mož vedrega duha, odločen in neustrašen in takega je potreboval narod — potreboval dvakrat — narod na križ pribit in osamljen!

Njegov glas iz stolne prižnice ljubljanske v tistih črnih dneh, je bil kakor svetilnik čez viharno morje, njegova beseda je bila kakor grom zapovedi z gore sinajske.

Zamanj so bili vsi sovražni napadi, vse blatenje in umazanija, s katero so hotele protinarodne sile onemogočiti njegovo veliko poslanstvo; škofov glas je bil še silnejši in njegov lik je in bo ostal kakor čist, ognjeni steber, ki gre pred narodom.

Prvi del njegovega škofovskega gesla: „TEŽA KRIŽA — in plačilo“ je dopolnjeno do roba. Plačilo pa mu je pripravil Vsemogočni.

gledali v bodočnost. SPREJMIMO LETOŠNJE LETO ZA LETO NAŠE NOTRANJE OBNOVE. Sklenimo, da bomo zopet vstali močni, enotni in brezkompromisni in tako šli potrjeni z izkušnjami novim nalogam nasproti.

NAŠEMU ŠKOFU V SPOMIN

16. novembra je Slovence širom sveta pretresla žalostna vest, da je umrl naš prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman. Premnogim je zastalo srce ob zavesti, da njega ni več.

Bil je oče vsem: pravovernim in zapeljanim, tudi tistim, ki so ga krivo sodili in klevetali. Njegova sobica tam pri sv. Lovrencu v Clevelandu je bila kakor odprto srce, ki je vsem delilo ljubezen in tolažbo ter za vsakogar imelo dobro besedo.

Od tu se je razdajal. Kot veliki misijonar, škof-begunec je hodil po Združenih državah, prihajal v Kanado, v Argentino in v Evropo, ter povsod iskal svojih. Kjer je našel žalost, je tolažil; veselil se je uspehov naših ljudi, predvsem pa nam je vedno polagal na srce, naj ostanemo stanovitni v veri. Njegova beseda je bila več kot beseda.

Veliko je trpel zaradi divjanja lastnega naroda nad njim; za ljubezen je prejemal sovraštvo, za njegove lepe nauke so ga obrekovali. Begunstvo ga je zadelo z vso težo in do kraja obtežilo njegov križ. Toda pod to težo ni klonil, nikdar niti ene same besede ni spregovoril proti njim, ki so bili krivi njegovega trpljenja. Nasprotno. Vse je daroval za nesrečne zasleplence z namenom, da jim Vsemogočni podeli milost spreobrnjenja. Težka je bila njegova bolezen, a je trpel molče. Ko se je po operaciji njegovo stanje tako poslabšalo, da so zdravniki izgubili vsako upanje, se je izdal z besedami: „Silno trpim, a vse darujem za komuniste...“

Tako je poln ljubezni končal svojo zemeljsko pot in odšel pogledat k njim, ki jih je vedno imel za svoje — naše mučence. Prepričani smo lahko, da je ob njih, ki so krona njegovega nauka, našel mir, in ga je Bog stotero poplašal za zvestobo pod težo njegovega križa.

Naj bodo te skromne vrstice v hvaležen spomin našemu velikemu škofu, ki nas je učil resnice ter prvi javno in neustrašeno obsodil komunistično zaroto. Naj mu bo lahka tuja ameriška zemlja, njegova duša pa naj prosi za nas, da bomo, kakor on, tudi mi zvesto nosili vsak svoj križ do konca in našli počitek pri Bogu.

SRBSKI DOBROVOLJCI, ŠKOFU DR. GREGORIJU ROŽMANU

Prejeli smo pismo, ki ga je poslal znani srbski pisatelj g. Bor. M. Karapandžić, ob neprecenljivi izgubi našega vladike dr. Gregorija Rožmana.

„Ja smatram, da treba braća Slovenci da čuju, kako su i Srbi poštovali i cenili pok. škofa, koji je zaista bio veliki slovenski Vladika,“ pripominja pisatelj med drugim. „Ja se nadam, da ćete mojoj molbi iziћи u susret i da ćete dozvoliti da se ovaj članak odštampa.“ Pismo priobčujemo v celoti v prevodu.

V globoki žalosti se klanjamo spominu prevzvišenega pok. dr. Gregorija Rožmana, velikega slovenskega vladike.

Klanjamo se v imenu onih tisočev srbskih Dobrovoljcev, katere je Prevzvišeni, skupno s svojo duhovščino in slovenskim narodom sprejel v jeseni 1944, z vso bratsko in krščansko ljubeznijo. To, kar je pokojni škof Rožman storil za brate Srbe, bo ostalo zapisano z zlatimi črkami v srbskih srcih za vse čase.

Prevzvišeni dr. Rožman je bil z vsem svojim življenjem in delom svetel zgled neizmerne krščanske ljubezni in iskrenega bratstva. Ta veliki slovenski vladika je nenehno poudarjal, z besedo in delom, bratstvo in ljubezen do bližnjega. Zato je pokojni dr. Rožman — poslednji, svobodni ljubljanski škof — čvrst kamen v temelju nerazdružljivega slovensko-srbskega bratstva in edinstva. V tem primeru velikega krščanstva se bodo učile v bodočnosti mlade srbske in slovenske generacije, kajti samo, če bomo hodili po tej poti, ki jo je hodil vladika Rožman, skozi vse svoje življenje, bomo dočakali i Slovenci i Srbi veliko bodočnost.

Božja volja je bila, da je prevzvišeni dr. Gregorij Rožman izdihnil svojo plemenito dušo daleč od rodne grude, katero je brezmejno ljubil. Pa spet mu je bil dobri Bog milostljiv, da mu je dal, da je zatisnil svoje trudne oči v krogu svojih vernih in vdanih Slovencev, med katerimi je trpel dneve begunstva. In kakor je bil veliki škof ponosen na svoje drage Slovence, tako bo ves slovenski narod ponosen na svojega največjega vladiko, katerega mu je Bog poslal, kajti bil je veličastni simbol borbe za svobodo svojega naroda. Prevzvišeni dr. Gregorij Rožman je bil duša in srce oklica svobode slovenskega naroda, ki je bil objavljen dne 3. maja 1945. Če to veliko delo ni postalo zgodovinska stvarnost, je krivda velikih in močnih tega sveta, kateri so žrtvovali svobodo in neodvisnost ne samo Slovenije in Jugoslavije, temveč tudi mnogih drugih narodov.

Ker duh krščanstva in svobode prevzvišenega škofa Rožmana ni mogel trpeti črnega robstva, pa na prošnje in rotenje svojih najbližnjih, je šel na pot begunske golgote na čelu tisočev. Na tej tuji cesti je zastalo veliko, krščansko in narodno, slovensko srce.

Bratje Slovenci!

Ugasnilo je plemenito življenje. Zastalo je vzvišeno srce. Dobojeval je veliki borec za svobodo svojega naroda. Izgubili smo velikega moža. Toda na večno bo živel duh vzvišenega duhovnika in velikega narodnega borca za pravico in svobodo, nepremagljivi duh škofa ljubljanskega, dr. Gregorija Rožmana, kateri bo vzornik v bodočnosti vsemu slovan-skemu jugu. In ko bo Bog dal, da bo nad našo lepo domovino vžšlo sonce svobode, bo za obletnico smrti velikega Kristjana in Jugoslavana, prevzvišenega škofa Rožmana, zvonilo z jugoslovanskih cerkva od Dževdželije do Triglava.

Veliki slovenski vladika!

Počivajte mirno v svobodni ameriški zemlji, dokler naš narod ne izvojuje tako zaželene svobode. Tedaj pa, dal Bog, da hvaležni narod prenese Vaše posmrtno ostanke na ono sveto slovensko zemljo, katero ste tako neizmerno ljubili in za katere svobodo ste se nesebično borili.

Slava in večna zahvala Vam!

Cleveland, Ohio, 21. nov. 1959.

Bor. M. Karapandžić, l. r.

*Ideja je vredna več kakor trpljenje in žrtve;
ideja je vredna muk, je vredna življenja.*

Pok. učiteljsčnik Pavčič, mučen 18. 5. 1942

*„Razpnite čez ves svet vešala! Vaš Bog so: rop, požig, umor! Div-
jajte! Kri je zakričala!... Partizan, ruši! Razdiraj! Hura!“ — Matej
Bor, Previharimo viharje, 1942.*

*„A. Ne oklevajte in ne popuščajte! Tiste, ki se bodo uporno borili,
postreljajte... Duhovne vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelek-
tualce itd. ter zlasti tudi kulake in kulaške sinove.“ — Edvard Kardelj,
1. Oktobra 1942 novemu partizanskemu vrhovnemu poveljniku Matiju.*

*„Ponosen sem, da smo zrušili ta jugoslovanski nestvor.“ — Boris
Kidrič v „Delu“, maj 1941.*

SPOMIN NA IVANA

S. P., Kanada

Kakor bi bilo včeraj, ga še živo vidim pred seboj. Pa vendar je od takrat že 14 let.

Tam v St. Vidu, za mrežo, sem postal pozoren nanj. Nemiren je bil in skrajno nezaupen do vseh; ko bi ga ne bil poznal od prej, bi ne mogel verjeti, da je to fant, ki sem ga videl na posadki, tako ga je spremenila komunistična ječa. Tako je bil nad vsem razočaran, da je samo nase še računal. Nam, ki smo vse upe položili v molitev, se je pridružil samo telesno; njegova misel je bila drugod.

Ko je med nas prišel komunist Bernik Peter, ki mu je pred poldrugim letom ustrelil brata, se je Ivan kljub drznosti kar nekako zbal. „Ne povej, da sem tudi jaz tukaj!“ je zaprosil in se pomešal med druge.

Zjutraj ga ni bilo več med nami...

Čez dva dni sva ga z bratom spet dobila v Ravniku pod Toškim čelom. Vsi trije smo bili skrivači, v enakih nevarnostih, za iste „grehe“ sojeni, pa vendar je bila med nami velika razlika; midva sva vsaj na videz izgubila nekaj strahu pred komunistično krutostjo, Ivan pa se ni mogel otresti neke skrite more, ki ga je težila. Kot zver je prilezel iz zarasle lisičine sredi trnja in gledal prestrašeno, kot bi stal pred zasledovalci. Nekaj težkega in nerazumljivega je bilo v njegovih očeh. Ušel je iz zapora in tako imel veliko več izgleda, da bo ostal živ, a videti je bilo, da mu vse skupaj nič ne pomeni.

Zvečer smo odšli proti Avstriji, da še enkrat poskusimo prekoračiti mejo. Sledil je brez moči, predan v vodstvo drugim. Ko nam zaradi številnih straž, patrol in civilnih vohunov ni bilo mogoče priti niti do Kranja, mu je bilo spet prav, da se vrnemo. Njemu je bilo popolnoma vseeno.

Ko smo sedeli za grmom tam Podkotom in čakali, da se nebo pooblači, mu je bilo hudo. Bežal bi pred nečem, kar mora priti in čemur ne more uteči. Bal se je ostati sam, čeprav smo vsi vedeli, da se vsi ne bomo mogli skrivati skupaj. Ni hotel razodeti, kaj namerava, in tudi ni spraševal, kam sva namenjena midva.

Razšli smo se...

Čez šest tednov so ga komunisti-domačini prijeli doma. Bila je prva nedelja po Velikem Smarnu leta 1945, ko so med zgodnjo mašo zastražili dom in ga zgrabili. Že ob desetih dopoldne je rdeči župan, Guštin, napovedal, da bo naslednjo nedeljo ljudsko sodišče javno sodilo pobeglega zločinca in izdajalca.

Razume se, da je bil takoj kriv vsega, kar se je bilo med revolu-

cijo zgodilo na Dobrovi. Kot medveda so ga vodili po bližnjih vaseh in ga zasramovali. Kaj vse so z njim počeli na miličarski postaji, ni znano, ljudje pa so videli, da je bil že v ponedeljek v obraz ves črn in podplut. Tako so pritiskali nanj, naj pove še za druge skrivače, da je v torek zjutraj res prikimal, da sta v Stranski vasi še dva. S tem jih je dobro potegnil.

Po sobah je takoj vse potihnilo, kar je pomenilo, da je vsa posadka odšla proti stranski vasi. Le dva stražarja sta govorila pred vrati. Hotel je izkoristiti priliko, zato je takoj potrkal in prosil na stranišče. Komaj je miličar odprl in mu pomolil puško pod nos, mu jo je Ivan potegnil iz rok, drugega stražarja pahnil po stopnicah, ter zbežal. Od pretepanja in razburjenja je bil tako vrtoglav, da je padel v Bevčevo apnico, potem pa ves bel tekel čez senožet proti Gradaščici. Drugi stražar je med tem prišel toliko k sebi, da je začel streljati za njim. Opazila sta ga tudi Lovričkova, soseda, ki sta pod domom kosila otavo in jo urno ubrala za njim. Vsem skupaj je odgovoril s strelom, prebredel vodo in se izgubil v Gradišču nad Razori.

Ves dan je po okoliških gozdovih mrgolelo miličarjev, oznovcev in vojaštva, a ga niso dobili. Umaknil se je bil proti Brezju in se zatekel k dobrim ljudem. Od teh ljudi (imena zaradi varnosti ne navajam) sem zvedel, da je bil od pretepanja ves črn in je čutil bolečine po vsem telesu, posebno v prsih. Po glavi so ga tako topli, da je na desno viho popolnoma oglušil. Najbolj surova sta bila župan Guštin in pa Jožefov Vika iz Hruševoga, ki je z okovanimi čevlji skakal po njem kot žival.

Tedaj so njegovi dobrotniki nekje zvedeli, da so v gozdu kurirji, bivši četniki, ki skrivače in druge, ki so v nevarnostih pred oblastmi, po tajnih poteh spravljajo na varno v Trst in Italijo. V enem tednu so z njimi res dobili zvezo. Določili so čas in kraj, kjer naj jih počaka in svetovali, naj prinese veliko denarja in cigaret.

Fant je bil hitro pripravljen in vesel, posebno še, ker so oni obljubili, da mu bodo takoj nudili tudi zdravniško pomoč. Nihče ni niti malo slutil, da bi se za vsem tem mogla skrivati zvijača.

Čez nekaj dni je odšel v noč. S kurirji se je sešel v gozdu med Brezjem in Logom pri Vrhniki. Kaj se je z njim zgodilo, ve samo Bog in pa tisti „kurirji“, katerim se je zaupal v varstvo.

Štirinajst dni potem sva tudi z bratom čakala istih „kurirjev“. Prišli so. V mesečini so se pokazale rdeče peterokrake zvezde na triglavkah in svetla odlikovanja na prsih so se zablščala kot nož. To nama je povedalo vse. Zbežala sva skozi grmovje in trnje ter še tisto noč vsa opraskana in zbegana pribežala v svoja prejšnja zavetja. Ko je največji strah izginil, se naju je polotil nemir, da sva z begom naredila veliko neumnost. Skoro štiri leta je žgala ta misel, ki je neprestano govorila, da bi bila že zdavnaj lahko svobodna, če bi odšla s tistimi kurirji, ki so

bili v partizanskih uniformah samo zato, da bi tako varali komunistične straže in vohune. To sem zvedel pozneje.

Po štirih letih in pol pa sem v Avstriji govoril s človekom, ki je bil za časa Ivanovega bega in še dolgo potem v službi pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu. Trdil je, da je v tistem času vsak ubežnik iz Slovenije šel skozi njegove roke. Dejal je tudi, da Ivana osebno pozna, toda „ta fant ni nikoli prišel na italijansko stran“.

S tem je bila vsaj zame razgaljena komunistična prevara. Dvoje ali troje pisem, ki so bila oddana na Vrhniki in katera naj bi bil pisal Ivan, je naenkrat jasno spregovorilo, kje je Ivan in kje bi bila tudi midva, če bi odšla z njimi. Dveh možnosti ni več, ostane le eno vprašanje: Kje so ga potolkli?

Prepričan sem, da so bili „kurirji“ komunisti, čeprav je vse skupaj zavito v skrivnost, katere si ne morem razložiti. Ko bi podlegel posledicam mučenja, bi to domači prav gotovo zvedeli. Pa niso nikoli slišali niti besede o tem. Dekle, ki je za te ljudi zvedela, je iz zelo dobre družine in je imela brata domobranca, pa se ji niti potem, ko sva jim midva zbežala izpred nosa, ni nič hudega zgodilo. To se pravi, da oni niso bili komunisti, ali pa je ona delala zanje. To zadnje ne more biti res, ker ona nau ni izdala, čeprav bi to lahko storila. Ker pa je ona odločno protikomunistično usmerjena, ker Ivana ni nikjer in do danes še nihče ni nič zvedel o njegovi usodi, bo morda še najbolj pravilen zaključek, da so se komunisti v nadi, da bodo po njej dobili še kakšnega nevarnejšega kot je ona in obenem zabrisali Ivanovo smrt, potajili in ji prizanesli.

To je moje osebno mnenje, ki je prav lahko napačno. Če kdo, ki bere Vestnik, o teh skrivnostnikih ljudeh kaj ve, naj o tem napiše kakšno besedo v naš list. Če pa je moja sodba pravilna, pa naj boto te vrstice zapisane v Ivanov spomin, ki naj govori nam vsem, da je bil hraber in zaveden domobranec, ki je bil vrnjen iz Vetrinja, je dvakrat ušel svojim rabljem, a je končno nasedel zvijači, ki so mu jo pripravili.

„Zbogom, debeli pacovi (podgane), zbogom biskupi fini! Sutra kada se vratim, mesto debelog vina klokotače krvave vatre u lešinskoj tišini, blisnuće plameni u podrumu trapista i kapucina.“ — Deklamacija u Studentovskem domu beograjske univerze.

„Na klic Kominterne: Združite se v čete! v boj za svobodo! V boj za sovjete! rdeče smo fronte bojevniki mi, naše geslo: Sovjeti sveta!“
— Slovenska partizanska pesem.

NOČ BEGUNCA

(noč na meži)

*Kaj neki ta smrtna tišina pomeni? To noč ne maram, oj luna, tvoj
srebrni smehlaj,
Vse tiho je, nič se ne gane, ne maram ne zvezd bliščečih
dihljaj.
potoki ne žubore, Le temna noč, ki si me v naročje
sprejela,
tihan so gozdni grebeni, to noč si mi edina najdražja želja.
Ostani mi verna, ker v tebe
le sova divje zakriči verujem,
in zopet vse tiho postane. samo to noč — ker jutri dalje
potujem.*

Janez Toplišek, Nemčija

ZLOČIN NAD SVETOVNO ZGODOVINO

N. N., Argentina

Seznanil sem se z madžarskim inteligentom, ki je pred nedavnim prišel iz Evrope.

Govorila sva o vojni, okupaciji, revoluciji. Pravil sem mu o vrnjenih domobrancih, krinskih jamah, smrtnih obsodbah, ljudskih sodiščih, pa me je vprašal: „Kje bi mogel brati kaj več o vašem problemu?“

Ko sem mu skušal razložiti, da si nekateri ne upajo objavljati iz strahu, kaj bo z domačimi in, da nimamo pri roki nobenega obširnejšega dokumenta, sem žele spoznal, kako malo smo storili za osvoboditev domovine, kako malomarni smo.

Nekaj časa me je poslušal, pa prekinil: „VESTE KAJ, TO, DA NIHČE NE VE O VAŠI TRAGEDJI, JE ZLOČIN NAD SVETOVNO ZGODOVINO. POMISLITE, DA JE MINILO ŽE 14 LET!“

Postalo me je sram. Rad bi videl, da bi postalo sram tudi vse ostale molčeče priče slovenske tragedije.

Z vsakim dnem bo naloga težja. Če izumremo, preden jo izpolnimo, tedaj — in šele tedaj bomo v resnici premagani — in po pravici, kajti če smo preleni za to delo, nismo vredni boljše usode!

Danes molk ni le zločin nad narodom, temveč izdajstvo ideje soborcev, mučencev revolucije ter zločin nad resnico in zgodovino.

Nova zgodovina

Priobčujemo zanimiv sestavek, ki ga je poslal soborec P. J. iz U.S.A., povzet po članku časnikarja Louis-a Fischer-ja, ki je izšel v švicarskem tedniku „Die Weltwoche“, kjer nazorno pokaže, kako komunisti kroje zgodovino.

„Kaj se je zgodilo pred štiridesetimi leti, določamo mi.“ je vodilo, ki se ga morajo držati ruski zgodovinarji. Seveda se „mi“ ne nanaša na ruske zgodovinarje, ker imajo nad sabo ljudi, ki jim določajo, kaj in kako naj se piše zgodovina. In ker se od časa do časa vodstvo v Kremlju izmenja, je treba tudi staro zgodovino nadomestiti z novo. Tako je enajst profesorjev in akademikov sestavilo zgodovino, ki je niso pozabili dati sedanjemu partijskemu vodstvu pred izidom v pregled in odobritev.

Izšla je knjiga „Zgodovina komunistične partije Sovjetske unije“ v rusčini na 736 straneh, ki značaj komunizma popolnoma razgali. Ta nova zgodovina nadomešča „Kratko zgodovino komunistične partije“, ki jo je izdal in delno napisal Stalin. (Stalinova zgodovina je izšla tudi v slovenščini in so jo naši komunisti tudi svoječasno pridno študirali.)

„Kratko zgodovino“ sta na 20. kongresu komunistične partije leta 1956 Anastas Mikojan in sovjetska zgodovinarica Pankratova kritizirala in obsodila, istočasno je takrat Nikita Hruščev v znanem tajnem govoru (ki ni bil doslej še priobčen) obsodil Stalinovo politiko in njegove brutalne metode. Razkril je tudi, da je Stalin svojo „Kratko zgodovino“ potvoril. Z novo knjigo pa so sedanji oblastniki v Kremlju zgodovino še enkrat potvorili. S tem v zvezi so zanimiva nekatera dejstva, ki jih nova zgodovina enostavno zamolči ali preide. Georg Malenkov je bil v tridesetih letih že član politbiroja komunistične partije, med drugo svetovno vojno Stalinova desna roka, po Stalinovi smrti je postal predsednik vlade in generalni sekretar partije. Nova zgodovina vsega tega ne omenja, na strani 654 se omenja njegovo ime prvikrat, knjiga nam ga predstavi kot člana antipartijske grupe Malenkov-Kaganovič-Molotov. Dve strani dalje je Malenkov iz partije izključen, kdo je bil Malenkov, kaj se je pregrešil, o vsem tem nova zgodovina molči.

Komunistična zgodovina naj bi bila pisana v skladu z znanstvenim marksističnim objektivizmom, trdi Kremelj. Stalinova „Kratka zgodovina“ nas pouči, da so se v Odesi leta 1919 uprli francoski mornarji pod vodstvom Andreja Marty-ja in s tem protestirali proti francoski intervenciji proti boljševiški Rusiji. Nova „Zgodovina“ pa izpusti ime Marty in trdi samo: „V francoski floti v Črnem morju je izbruhnil upor.“ Marty je bil leta 1952 kot opozicionalec izključen iz francoske komunistične partije, torej po komunistični logiki ni mogel voditi upora leta 1919.

Cinikom v Kremlju je menda vseeno, če kdo obe „Zgodovini“ primerja in odkrije protisllovja. Računajo z neizobrazbo in brezbriznostjo bralcev, in predvidevajo, da bodo bralci največje laži najlažje verjeli.

Ena največjih laži nove „Zgodovine“ je v tem, da zloglasnih procesov v Stalinovi dobi v letih 1936 do 1938 ne omenja. Takrat je Stalin obsodil in pomoril vodilne revolucionarje in prominentne komuniste. Kremelj se je potrudil prikazati ljudem v Rusiji in inozemstvu, da so možje, ki so odločilno posegli v revolucijo in s Stalinom najtesneje sodelovali, zločinci in špijoni, ki niso vredni, da že naprej živijo v sovjetski družbi. „Kratka zgodovina“ imenuje obsojence prvih dveh procesov „Izvržek človeštva“ in „fašistične lakaje“, ki naj so se uдинjali inozemskim špijonskim službam, in naj so pomorili Lenina, Kirova in Leningrada. Prva dva procesa je vodil šef tajne policije Jagoda in si je zaslužil s tem primék „goreči meč revolucije“. V letu 1938 pa je sam sedel na zatožni klopi in bil ustreljen. V novi „Zgodovini“ je Jagodovo ime prav tako zamolčano, kot zloglasni procesi. Hruščev je delegate 20. kongresa opomnil, da jih je Lenin svoječasno tudi kritiziral, ni jih pa aretiral in dal postreliti. Ali jih je bilo potrebno pod Stalinom uničiti? In ker jih po Hruščevem mnenju ni bilo potrebno pomoriti, je treba dejstvo, da jih je Stalin uničil, iz zgodovine brisati. To je socialistični realizem, ki zahteva od pisateljev, da zamolčijo neprijetna dejstva in iznajdejo koristne laži.

Leta 1921 so se uprli mornarji otoka Kronstadt proti sovjetski vladi. Rdeča armada je pod vodstvom Trockija ta upor zadušila. Nova „Zgodovina“ pripisuje to zmago Vorošilovu, ker velja Trocki pač za izdajalca še danes. Tudi druga prominentna imena iz komunistične zgodovine nova „Zgodovina“ prezre. Tako maršala Tuhačevskega, enega najspodobnejših rdečih maršalov. Stalinu se je zameril, ker ga je kritiziral radi poraza pri Varšavi leta 1920. Stalin mu je to poplašal z umorom. Navidezni obtežilni matreial pa je Stalinu prav rad posredoval Hitler, ker takratnim načrtom nacistične Nemčije ni odgovarjalo sposobno vodstvo rdeče armade. Nova „Zgodovina“ pa vendar ugotavlja, da so prvi porazi rdeče armade po Hitlerjevi vojski posledica neizkušenega in nesposobnega vodstva. To naj bi bilo nekako opravičilo partije armadi, morda bo nekoč le prišlo do rehabilitacije Tuhačevskega in drugih pomorjenih generalov in oficirjev. Dejstvo pa, da Stalinu nova „Zgodovina“ ne pripíše odgovornosti za procese 1936 do 1938, kaže na to, da je moral Hruščev odstopiti od v svojem tajnem govoru nakazane protistalinistične linije. Strašne obsodbe Hruščeva nad Stalinom, radi njegovih grozodejstev, neumnosti, umorov, metod mučenja svojih žrtev pravkar izišla nova „Zgodovina“ preide, ker se je pokazalo, da je Hruščev tajni govor prestrašil sovjetske državljane, komunistično in nekomunistično mladino in ji odvzel zaupanje v marksizem.

Tisk in radio komunistične Kitajske sta bila prva, ki sta skušala

Hruščeve obtožbe omiliti in omenjati Stalinove zasluge. Vzrok bo v tem, ker se Kitajska sedaj nahaja v stalinistični periodi drastične industrializacije in prisiljene komunizacije ter zato liberalnega revizionizma ne more trpeti. Podobno stališče so zavzeli oblastniki v satelitskih državah. Poljska nekrvava in madžarska krvava revolucija namreč nista bila brez zveze s Hruščevim tajnim govorom v februarju 1956. Hruščev je moral od svoje linije odstopiti, ker bi sicer to stalo njegov položaj, Sovjetsko unijo pa verjetno vodstvo komunistično vladanih držav. Le malo ljudi je bralo Hruščev tajni govor in samo nekaj stotisočev je slišalo o njem, novo „Zgodovina“ pa bodo morali študirati milijoni, zato je najbolje, da se o vsem tem molči.

Nova „Zgodovina“ citira Leninov testament, v katerem Lenin sve-tuje partiji, da odstavi Stalina kot generalnega sekretarja. Znano je bilo že prej, da je bil testament prebran na partijskem kongresu štiri me-sece po Leninovi smrti. Nova „Zgodovina“ pa razkrije, da je bil takrat testament prebran vsaki delegaciji posamezno, kar je značilno za Sta-linovo mojstrsko taktiko. Spričo tega se je seveda vsaka delegacija potem izrazila za Stalina, radi njegovih zaslug v nenehnem boju proti trockizmu in ostalim protipartijskim grupam.

Tako je v novi „Zgodovini“ Leninov testament istočasno objavljen in Stalin proslavljen za svojo zmago nad Trockijem, Cinovjem, Kame-nevim, Buharinom in drugimi, ki so v tej knjigi ljudje najslabše vrste in niso nikdar kaj dobrega napravili. Najbolj črno sta pobarvana Cinov-jev in Kamenev, ker sta se upirala Leninovemu sklepu 7. novembra 1917 izvesti revolucijo. Kako je prišlo potem do tega, da je postal Cinovjev voditelj tretje internacionalne kominterne in Kamenev predsednik mi-nistrskega sveta in oba za dolga leta člana politbiroja, in sta tvorila skupaj s Stalinom triumvirat, ki je imel vso oblast po Leninovi smrti, o tem nova „Zgodovina“ molči. Lenin je cenil Buharina, ki je bil kot glavni urednik „Pravde“ idol komunistične mladine, nova knjiga pa ga nam predstavi samo kot sovražnika in izdajalca.

Največ pažnje polaga nova „Zgodovina“ gospodarskemu napredku in izgradnji notranje in zunanje politične moči, za kar pripisuje vso zaslugo Stalinu, dokler ga ni zamenjal Hruščev. Zato seveda ne sme zmanjševati Stalinovih zaslug. Strani, ki obdelavajo Hruščevo dobo, so polni statistik. Beseda *več* zasenčuje miselnost in ideologijo. Dočim po-sveti Stalinova „Kratka zgodovina“ 33 strani dialektičnemu in zgodo-vinskemu materializmu, se omeji nova „Zgodovina“ na štiri in pol strani. Hruščev ne prepričuje več z ideologijo ali filozofijo, ampak s strmimi gospodarskimi krivuljami, ki segajo deset do petnajst let naprej in dosega ameriške višine. Za nove oblastnike v Kremlju je pro-dukcija vse. Pripeljala bo deželo kljub revščini in razrednim razlikam na prag komunistične družbe, nova krilatica se glasi: „Doslej vsakemu po njegovih sposobnostih — odslej vsakemu po njegovih potrebah.“

Hruščev je izjavil na zadnjem partijskem kongresu, da bodo vse takozvane socialistične dežele istočasno vstopile v komunistično dobo, kar pa je povsem neverjetno. V kolikor se da danes sklepati, bo Sovjetska unija, radi svojega naravnega bogastva prva dosegla višji življenjski nivo, kar pa bo povzročilo željo po večji svobodi in resnici, ki je nam tu obravnavana knjiga „Zgodovina komunistične partije Sovjetske unije“ tako zelo zakriva. Spomnimo se samo na Pasternakov roman „Dr. Živago“, za katero danes hlasta ves resnicoljubni svet.

Zelo značilna je razlika med Hruščevim tajnim govorom v letu 1956 in novo „Zgodovino“ 1959. Kaže namreč na to, da je ruska inteligenca in vojaško vodstvo že zrelo za resnico, in za večjo mero svobode, da pa razmere v satelitskih državah predvsem v rdeči Kitajski in pa odnosi z Zahodom tega še ne dovoljujejo. V tem leži notranje odločujoče protislovje komunizma, ki določa o zadržanju Sovjetske unije in o mednarodnem položaju.

NAŠA ZGODBA

— SINJI JUNAKI

Domobranec, Argentina

Naslednje besede hočejo v kratki literarni obliki podati zgodovino slovenske protirevolucije. Besedilo more služiti za domobranske proslave. Besede v oklepaju povedo, katero ploščo, vso ali le nje del, je zavrteti na tistem mestu.

(Oblaki so rdeči)

Cvetna nedelja 1941 v Sloveniji.

Oblaki so rdeči. Le kaj pomenijo?

Pomenijo kri. Pomenijo grozne čase, ki prihajajo nad našo slovensko zemljo. Pomenijo grozni križev pot, na katerega stopa naše ljudstvo

Kratka vojna brez vojne napovedi. Razzulo Jugoslavije. Zasedba Slovenije po Nemcih in Italijanih. Rakosanje domovine. Pregarjanje in zatiranje naroda. In pa začetek ognjenega viharja, rdeče revolucije.

V službi tujca prihaja rdeči nestvor, v imenu srpa in kladiva začenja svoj krvavi ples po slovenskih tleh, nad naše domove in polja je vrgel svoje grozno gesto: Naš bog je rop, požig, umor... Razpnite čez ves svet vešala...

S strahom v obeh zro dobri sinovi svoje zemlje to početje: pred njihovimi začudenimi očmi padajo očetje in matere, bratje in sestre, v ognju izginjajo kočje in mesta. Na trate in steze in holme in skale, pokrite z večnim snegom, je segel krvavi požar. V srcih sinov vstane upor, upor proti mučilec lastne zemlje, proti uničevalcem lastnih domov. Naša je zemlja, tako naša, da se bomo tudi s puško v roki postavili proti

nasilniku. Vsa naša kri, prav do zadnje kaplje, naj se tziže na žrtvenik domovine, da bo le ona rešena rdečega nasilja...

(Oče, mati...)

Ljubezen do uboge Slovenije je že našla odmev v srcih preprostih, poštenih ljudi. Nekaj je treba storiti.

Nekdo ve za puško, ki je zakopana na vrtu za češnjo, drugi pove, da je v gozdu pod mladim hrastom skrita strojnica. Sosedov pride na dan s prgiščem bomb, oni s konca vasi pritovori cel zaboj nabojev.

Eden, dva, trije... šest... deset... — prva četa junakov je že tukaj. Okrog cerkve se bodo zakopali, kakor so to delali slovenski možje in fantje v času Turkov.

Podtalni ogenj že gori, se že širi od srca do srca, že dobiva oblike: prvo gnezdo vstaje proti rdečemu požaru že stoji na okopih domače vasi, da ubrani slemena in ljudi in živino... Kar v svojih delavnih oblekah stoje na obzidju, kakor so nekdanj kmečki uporniki kar z vilami in sekirami šli nad graščaka... A v njih srcih gori isti ogenj, ki se je ohranil skozi stoletja v srcih vseh slovenskih junakov. To je resnična Matjaževa vojska, ki je planila na plan, da spet udari s pestjo sovražnika v obraz.

Potem se pokrijejo s črno čepico, na kateri se sveti velika srebrna mrtraška glava. Njihov simbol je: za to ceno so stopili v boj.

Stoje in se borijo. In pozivajo. Vse. Vse, ki jim slovenska zemlja ni le lepa beseda: Hura, za dom v boj!

(Za dom v boj)

A nebo postaja še bolj rdeče. Podlost človeškega srca je neizmerna. Rdeči so vpregli v svoj jarem še tujca. Dvojna izdaja: izdaja rdečih nad lastnimi brati in izdaja tujih črnih sraje nad poštenimi Slovenci. In je prišlo.

Turjak. Slovenski Alcazar! Naš narodni tabor. Dan, ko junaštvo naših fantov ni moglo več zadržati številčne premoči rdeče in laške poplave.

In Grčarice. Začetek pokoljev v tisočih.

Čas, ko je bil slovenski narod ponižan do zadnje meje, potisnjen na kolena kot nikdar prej.

A kjer Bog zapre vrata, tam odpre novo okno.

Slovenski narod je še zdrav, krepak, ima še voljo do življenja. Kri mučencev je le seme za nove junake.

Že plapola belo-modro-rdeča zastava, že se čuje spet bojni rog, že se zgrinjajo od vseh koncev slovenske zemlje možje in fantje. Sinje čete se že zbirajo in urijo v slovenski metropoli, da potem udarijo na vse štiri konce Slovenije v boj za slovensko domačijo, za naš dragi dom in rod!!

(Mi slovenski smo vojaki)

Leto 1943.

Že je jelo odletavati rumeno listje s kostanjev in orehov, že se je začel dvigati dim z jesenskih ognjev. Ta lepi čas pred zimo je spočel to našo sinjo slovensko vojsko.

In sedaj hodijo skozi z debelo snežno odejo pokrito zimo in vstopajo v pomlad, vso čisto in lahko, kakor je le pomlad na slovenskih tleh. Niti sovraštvo rdečih izvržencev ne more ustaviti lepe pesmi zvončkov in trobentic, mačic ob vodi in belih češnjevih cvetov za kočo. Zvonik na hribčku se spet sveti v svoji belini in zvon je zapel veselo skozi topole in doli po senožeti. Saj so sinje čete stopile na tilnik prodanemu sinu slovenske zemlje, saj so one spet vrnilo veselje hiši in smrekam in mlin-skemu kolesu ob potoku.

Pomlad se razcvete v poletje in to spet v otožno jesen, v tisti tihi čas pred zimo. Slovenski vojaki pa hodijo v daljo in šir po slovenski arudi, da ji vračajo svobodo, vasi za vasjo, stezi za stezjo, vsaki pedo ljubljene zemlje.

Spet se zavrtje prve snežinke okrog dimnikov in mecesnov in okrog lesenih plotov, spet slemena težko dihajo pod močno snežno odejo. Novo leto prihaja in z njim upanje. Vsak čas bo slovenska zemlja vsa umita in čista, vsak čas bo stopil z nje zadnji Kajn, zadnji ubijalec svojih bratov. Kako z upanjem napolnjena vre pod nebo junaska pesem naših sinjih junakov: Narod naš gre v dan zoritve...

(Slovenski domobran)

In je prišla pomlad. Vsa lahka in nasmejuna. Brstiči na hruškah in breskvah so napeti. Ne morejo več vzdržati veselja v sebi. In se razpro v cvetove: bele, kakor je bela otroška duša, in rožnate, kakor so rožnate misli vseh.

Do zadnjih pasov slovenske zemlje so se pomaknili rdeči krvniki, s seboj so poneli sovraštvo in gnev. Že se je ljubezen razlila po poteh in strehah, po vrtovih in njivah, vdrla skozi mala okenca h kotlu in v bohkov kot in na zeleno peč. Že je v zraku pesem in sonce in smeh otrok in dobrih src. Pomlad je najviše.

A tedaj. Z jasnega neba je udarilo in nas razteplo po svetu. Mednarodni trgovci so za zeleno mizo hladno potegnili črto in naredli račun. Prodali so nas. Ukradli so nam najlepše sanje. Opeharili so nas za pravico.

To ponižanje najbolj boli. Sinje čete se umikajo kakor pogreb čez gore na tuja tla. Srce jim krvavi ob misli, kako bodo rdeči rablji zaplesali svoj mrtvaški pies nad njihovo ljubo zemljo. Edino, kar nesejo s seboj, je golo življenje. Življenje brez sanj, brez veselja, brez lepote domače vasi.

A še življenje je za berače preveč. Znova so sedli mednarodni

trgovci za zeleno mizo, znova so mrzlo potegnili črto in naredili račun. Sinjim vojakom je treba vzeti življenja, edino, kar jim je še ostalo.

Tako stopajo naši junaki po svojem križevem potu še nazaj. Ni bilo dovolj v eni smeri, dvakrat ga morajo prehoditi, v obeh smereh. In zadnja postaja je najhujša. Pod biči in kopiti pušk, pod udarci pijanih prodancev padajo v kraške jame, v skupni grob. Tam naj bo zakopano še tistih nekaj utripov, ki so jim ostali.

(Oj, Doberdob)

Končalo se je. Konec. Potegnjena je zadnja črta, narejen končni račun. ....

Nad slovensko zemljo je razpeta črna zastava. Rdeči so zavihteli svoj bič nad njo, junaki leže v grobu. Zaprla so se okna pod slamatimi slemeni, temno zaveso so potegnili preko njih, da bo žalost sama v sobi, da se bodo lahko izjokali. Prišlo je poletje in jesen in zima, prišlo enkrat, petkrat, desetkrat in več, a ni tistih rumenih listov, ne rdečih ne rjavih, ki bi se vrteli na tla, ko pride prvi jesenski veter. Pota niso rjava in dobra ko včasih, nebo je sivo in pusto. Res trgajo liste s koledarja, ki visi žalostno na steni, a od tiste pomladi, od takrat, ko so naši junaki legli v grob, ni več pomladi. Ni več rubinastega vina v čašah, ni hleba kruha na mizi in ni soli, v pozdrav dobremu človeku. Vse je kakor dolga, dolga sedmina...

Gledamo jo, to našo domovino, in čakamo. Čakamo koga? Mogoče se pa le prebudi kralj Matjaž pod zemljo? Mogoče pa le pride spet in prinese pomlad. Mogoče pa le...

(Oj, slovenska zemljica...)

Nad to zemljo leže sanje. Sanje, ki so jih bili naši junaki vsi polni. Sanje, ki se bodo nekoč uresničile. V videnju teh sanj so dobivali moč v boju, v pričakovanju njih jim korak ni zastal na sredi poti. To je videnje slovenske zemlje v vsej njeni lepoti in dobrotnosti:

Kakor s trakovi so zvezane s cestami tu vasi; (Zvonjenje)
cerkev je dvignila glavo preko streh,
z viška motri nehanje ljudi pod seboj,
ure jim meri in delo deli.
Hiše so hišice, okna so okenca, nagelj iz oken
lije zelen se po steni, rdeče se peni
v soncu tihi ta slap...
in pisanih rut so vesele tvoje oči,

zdravih, rjavih lic in bisernobelega smeha,
kretenj oglatih in hoje nerodne in kmečkih zadreg;
kletve robate ušesu so tvojemu vino,
krepka primera — dala bi zanjo cekin... (Iz Dume).

Kdaj se bodo uresničile te sanje? Ne vemo. A da se bodo uresničile, vemo gotovo. In tisti dan, tisti veliki dan bodo spet zaplapolale nad našo zemljo naše zastave brez rdeče zvezde, spet se bodo odprla okna in bo naš človek s polnimi pljuči zadihal zrak. Spet bodo barve dobile svojo toploto in moč. In spet se bo razlegla čez brda in gorice pesem, ki so jo nekoč začeli peti naši sinji junaki, ki pa jim ni bilo dano izpeti jo do konca. Pesem o svobodi in veselju, pesem zahvale in opravljenih daritev, pesem, ki bo vse bodoče rodove vezala v eno z našimi junaki.

(Naj čuje)

IZŠLA JE ZANIMIVA KNJIGA V SRBOHRVAŠČINI

KOČEVJE

Titov najkrvaviji zločin od Bor. M. Karapandžića.

Knjiga odkriva strahote največjega masovnega zločina jugoslovanskega komunističarja Tita in njegovih oprod.

V knjigi je opisana tragedija 18.500 Slovencev, Hrvatov in Srbov pobitih v kočevskih gozdovih.

Knjiga vsebuje 17 dokumentarnih slik. — Cena 2 dolarja.

Naročite jo lahko:

Argetina:

Dužnopastirska pisarna,
Ramón Falcón 4158, Bs. Aires.

332 Albert St.
East Melbourne, Vic.

USA:

B. M. Karapandžić
7104 Lawn Ave,
Cleveland, Ohio.

Anglija:

Mr. Aleksandar Mirčić,
80 Bradleigh Ave. Grays, Essex

Kanada:

Mrs. V. Lazich,
149A Hillingdon Ave.
Toronto, Ont.

Italija:

Sig. Boga Pavlovic
Via San Marino 30/11
Roma, Italia.

Avstralija:

Mr. Adam Karapandžich,

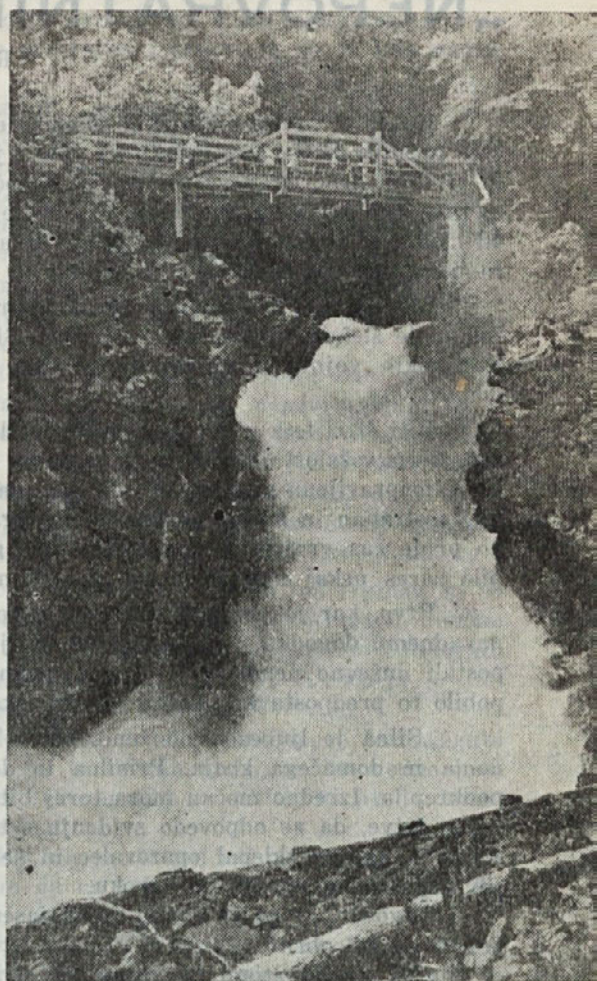
Nemčija in ostale evrop. dežele:

Dušan V. Nikolić,
München 45, Prager Str. 8/I
Deutschland.

Preljubi dom,
ti moja očetnjava,
kjer mi zibel tekla je
in pela Sava.

Mladosti rožne
sem izpraznil čaše,
gledal sem lepoto
zemlje naše.

Srce mladó je
hrepenelo,
s teboj živeti je želelo,
ob tebi reka očarljiva.

Slap Vintgar

„NEPOVRATNIKI“

RADIVOJ RIGLER, Argentina

Ko so v prvih majniških dnevih leta 1945 zmagovite zavezniške čete prisilile Hitlerjevo vojsko na vdajo, je za milijone vojnih ujetnikov in civilnih deportirancev v Nemčiji napočil tisti srečni čas, po katerem so tako zelo hrepeneli vsa dolga leta svojega trpljenja in katerega mnogi od njih niso dočakali. Čas, ko jim je bila povrnjena izgubljena svoboda in dana možnost vrnitve v domovino.

In tedaj se je zgodilo nekaj, česar zgodovina ne pomni in pred čemur je sieherni opazovalec ostrmel: Blizu stotisoč osvobojenih jugoslovanskih vojnih ujetnikov je odločno izjavilo, da se ne želi vrniti domov.

Biti štiri leta v sovražni tujini, daleč od domovine, ločen od svojcev, živeti v žalostnih taboriščih, obdanih z bodljikavo žico in pod stražo, ki je pripravljena streljati in ubiti na najmanjši znak poskusa bežanja, biti sestradan in živčno skrhan od hudega duševnega trpljenja, pa reči, ko pride čas vrnitve v domovino: „Ne grem domov! tu ostanem!“ je bilo zares nekaj nezaslišanega in nepojmljivega.

Prvo, kar je pomislil opazovalec, ko je iskal razjasnitev temu ne navadnemu dogodku, je bilo, da gre za ljudi, ki so od silnega trpljenja postali duševno nenormalni. Toda ogromno število prizadetih je takoj pobilo to predpostavko. Treba je bilo iskati razloge druge.

„Silna je ljubezen do žene, otrok, staršev, bratov in sestra, do doma in domačega kraja. Prisilna in dolga ločitev je to ljubezen še podkrepila. Izredno močan mora torej biti razlog, ki je nagnal te uboge vojne žrtve, da se odpovedo svidenju s tistimi, ki so jim najdražji na svetu.“ Tako je sklepal opazovalec in se odločil, da se jim približa in jih neposredno vpraša po vzroku.

Odgovor, ki ga je dobil, je bil jasen in enak od vseh strani, kjer koli se je bil obrnil:

„Mi nismo stopili v vojno na strani zveznikov, da se borimo proti nacizmu in fašizmu, da bi nam po zlomu teh dveh bil usiljen komunizem. V znak protesta ne gremo domov, dokler bo tam rdeča oblast.“

Izjava je torej vsebovala bojkot komunistični oblasti v Jugoslaviji in očitek nelojalnosti zavezniškom, predvsem Angležem, na katerih stran so se postavili ti Jugoslovani, ko je njihov položaj v vojni bil najhujši.

Zavezniki spočetka niso reagirali. Bilo je toliko drugih in važnejših reči, katerim so se morali posvetiti in ni bilo časa, da bi se ukvarjali z bivšimi vojnimi ujetniki. „Jih bo že premagalo domotožje, pa nas bodo še prosili, da jim čimprej omogočimo povratek v njihovo domovino!“ Tako so si mislili.

Tedaj so se vmešali titovci, ki so si bili hitro na jasnem, da „nepovratniki“ — tako so začeli označevati bivše vojne ujetnike, ki so se jim postavili po robu — niso enostaven problem in da bi bilo napak zanašati se na domotožje.

Klofuta, ki so jim ji zadali „nepovratniki“, je odjeknila daleč naokrog in priklicala pozornost svetovne javnosti. Tu se ni dalo več ničesar popraviti. Celo laž, kateer so se titovci tako mojstrsko posluževali in jim je že pomagala iz neštetihi zagat, se jim je zdela tokrat nepri- merna. Ne samo da bi bila neučinkovita, marveč bi jim celo utegnila škodovati, kajti kdo bi jim verjel, da ljudje nočejo in ne smejo domov zaradi tega, ker da so vsi sami fašisti, nacisti in kolaboracionisti — označbe, katere so titovci drugače redno uporabljali v odnosu na vsa- kega, ki ni bil njihovega mišljenja.

Moralne klofute torej titovci niso mogli zabrisati. Zato pa so se z vsemi silami potrudili, da razbijejo strnjenost „nepovratniške“ mno- žice in da jih potem razdeljene zvabijo na vrnitev v domovino, kjer jim ne bi mogli biti več nevarni. Pri tem podlem delu jim je bila nujna pomoč zavezniških okupacijskih oblasti v Nemčiji, ki tudi ni izostala. Zavezniki so jim pri tem radi pomagali, saj so tudi oni hoteli čimprej- znebiti teh ljudi, ki jih ne potrebujejo in so jim torej samo v nadlego.

In začela so se vsa mogoča „moralna“ mučenja teh trpinov, ki so imela samo en cilj, omajati „nepovratniški“ duh, oslabiti ga in končno zlomiti. Amerikanci so se pri tem gnusnem početju posebno odlikovali, medtem ko so se Francozi pokazali polni razumevanja in sočutja do „ne- povratnikov“ in so jim pomagali, kjer so le mogli.

Tito je postavil rok: Kdor se ne vrne do določenega časa, izgubi državljanstvo! Nekolikokrat je bil ta termin podaljšan, pa vedno brez kakega vidnejšega uspeha. Odstotek odpadlih — tistih, ki jih je domo- tožje le zlomilo — je bil neznaten.

Zavezniki so končno uvideli, da so zastoj vsi napor, da „trmaste Jugoslovane“ spravijo domov in da ne kaže drugega kot omogočiti jim izselitev v dežele, ki potrebujejo delovno moč.

In tako so se začeli „nepovratniki“ razhajati v vse smeri sveta, samo ne proti Jugoslaviji in deželam za železno zaveso. Huda je bila ta pot, saj jih je še bolj oddaljevala od njihovih najdražjih in vodila v neznan svet, kjer si je bilo treba ustvariti novo eksistenco in odkoder se morda nikdar več ne bodo vrnili na svoje domove. . . Strašni občutki, pa vendar ni bilo ne zaskrbljenih ne malodušnih. Nasprotno: z obrazov sta se odražala mir in samozavest ljudi, ki so zmagovito prestali naj- hujšo borbo — borbo s samim seboj.

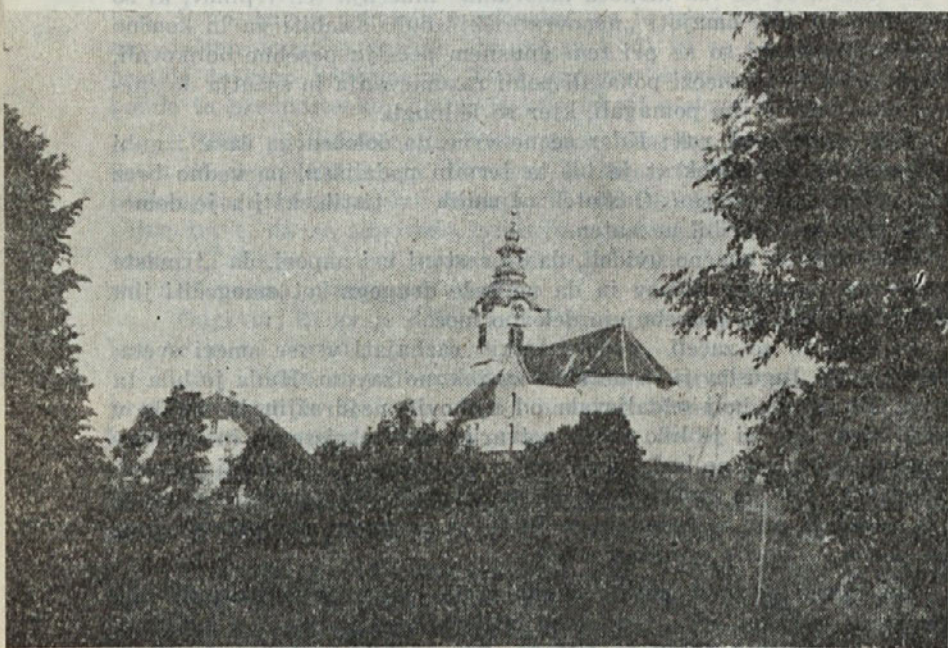
Raztreseni po vseh petih celinah živijo danes „nepovratniki“. Že dolgo imajo za seboj prvo, trdo dobo izseljenskega življenja, v kateri ni manjkalo začetniških težav in tistega, kar je bilo najhujše: ponižanj. Utvar o novem življenju si nihče od „nepovratnikov“ ni delal in zato

za njih ni bilo ne presenečenj ne razočaranj. Vse nevšečnosti in tegobe so prenašali mirno in vdano. Le ob ponižanjih jih je zbolelo srce.

Danes živijo že vsi „nepovratniki“ v več ali manj urejenih razmerah. Mnogi so dobili družine iz domovine, tako da jim je ostalo samo še hrepenenje po milem domačem kraju, ki ga dežela, katera jih je sprejela, ni mogla in nikdar ne bo mogla nadomestiti. Domovina je, kakor mati, samo ena! Zato je nesmisel govoriti o „novi“ ali „drugi“ domovini.

Čez nekaj mesecev bo minilo 15 let, odkar so desetstisoči jugoslovanskih vojnih ujetnikov in civilnih deportirancev postali „nepovratniki“. Najmlajši izmed njih so danes že v zreli moški dobi, ostali pa na meji starosti ali že starci. Iz leta v leto pa se množijo „nepovratniški“ grobovi. Za ideale, katerim na oltar so pred petnajstimi leti položili svojo osebno srečo in — kar je bilo posebno boleče — tudi srečo svojih najdražjih, živijo in umirajo v tujini nekdanji jugoslovanski vojaki. Časten in ganljiv epilog prve jugoslovanske vojske!

Ko bo zgodovinar opisoval naš čas, se bo gotovo zaustavil ob „nepovratnikih“ in jim posvetil nekaj prostora v svojem delu, saj predpostavljajo izreden pojav v zgodovini človeštva sploh.

Sveti Trije Kralji (Notranjska)

bila, da je poveljstvo takoimenovane IV. operativne partizanske grupe sestavljeno po večini iz tujcev, bilo prisiljeno opustiti jurišne napade in se v glavnem omejilo le na topovsko obstreljevanje nacionalnih položajev.

Dejstvo je, da je v tistih usodnih dneh Slovenija bila tisti važni utežič, ki bi lahko eventuelno še napravil oziroma zaježil komunistični pohod, da se pooblasti vse države. Srbija je bila podjarmljena in uklonjena, rdeča armija je stala tam za poroštvo. S Hrvatsko ni bilo težko, ostala pa je Slovenija kot zadnji košček nekdanje jugoslovanske države, na katerem je bilo skoncentriranih v tistem času poleg slovenske narodne vojske pod poveljstvom generala Andreja se dokajšnji del srbskih dobrovoljcev in posameznih četniških enot, vsega vsekakor okoli 20.000. Partizanska vrhovna komanda se je tega dobro zavedala, zavedala se je nevarnosti, da bi ta nacionalna sila prišla v stik z 8. angleško armijo, ki je prodirala proti Trstu in s pomočjo iste eventuelno zajela partizanski prihod in polastitev zadnjega koščka Jugoslavije. Rdeča komanda je bila v strahu in skušala je storiti vse, da nacionalne enote na slovenskem Primorju odreže in jim onemogoči kontakt z bližajočo se anglo-ameriško fronto. Koncentracija sil je bila naperjena proti temu cilju, dočim je zasedba Ljubljane in ostalih krajev bila drugorazrednega značaja.

Omenjeni članek piše dalje na dolgo in široko o borbah za Ribnico in v tej zvezi o sijajni zmagi, ki so jo dosegli pri Ribnici napadajoči komunisti. Še bolj drastično je opisana borba za samo Ljubljano in njeno okolico. Da bi pokazali „svoja junaštva“ pred svetom, obenem pa svojo sposobnost in odlično „taktiko“, prikazujejo borbe za Ljubljano kot najsrđitejše v zgodovini partizanstva. Ne samo, da opisuje topovski dvoboj med branilci in napadalcii Ljubljane; preide tako daleč, da v detaljih opiše borbo na nož in preboj partizanskih sil z ročnimi granatami, golimi rokami in puškinimi kopiti na samem pragu Ljubljane. Da svoj opis in trditve še jačje podpre, govori pisec o strašnih žrtvah in izgubah, ki so jih partizani imeli v tej borbi za slovensko prestolico, govora je o stotinah mrtvih partizanov in ko je partizanska napadajoča pehota že skoro bila odbita in uničena pri tej strašni bitki, je prišlo ojačanje s tanki, ki je utrlo pot rdeči pehoti v mesto. Eno je res in to je, da priznajo oziroma nehote dokazujejo, kako so se partizanske brigade bale junaštva slovenskih borcev, saj so pred njimi bile v stalnem begu. Značilno je dalje tudi dejstvo, da v glavnem omenja samo borbe z Nemci, trdeč, da so oni bili tisti, ki so zavrli partizansko zavzetje Ljubljane. Mi vsi vemo, kakšna je bila takratna psihoza Nemcev in koliko so se oni borili, toda tako je treba pisati, saj so govorili in še govore, da so se borili proti okupatorju.

Kdor je tiste dni preživel v krajih, ki so naštetih pri tem opisu, bi vedel marsikaj pripomniti. Vedel bo tudi za nevoljo naših vojakov, ker so morali na povelje vršiti umik brez bojev. Med tem, ko so zahtevali ofenzivo proti sovražniku, je povelje bilo ravno nasprotno. Le s težavo in na zagotovilo, da zavezniki zahtevajo, da se umaknemo in da je umik le začasnega značaja, so naši borci, čeprav neradi pristali na umik in se pokorili povelju.

Slovenski protikomunistični borci, ki ste tiste dni preživeli in poznate situacijo položaja, kakršen je bil, ne molčite, bilo da ste bili na slovenskem Primorju, bodi v okolici Ljubljane, napišite odgovor na ta natvezanja in potvorbe. Banditom se še danes po petnajstih letih teh borb zdi važno in potrebno o tem na dolgo in široko pisati, ne samo zato, da dalje varajo svet o svojih podvigih, skušajo tudi prevarati narod doma in zlasti doraščajočo mladino in pridobiti njene simpatije. Ako so ta dejstva važna komunistom, ki skušajo te dogodke na vsak način opisati in prikazati zgodovini v taki luči, kakor je njim všeč, morajo toliko bolj biti važna nam. Spregovoriti moramo tudi mi in te dogodke prikazati v pravi luči, take, kakršni so bili in s tem omogočiti, da bo bodoči zgodovinar imel resnično sliko tistih usodepolnih majskih dni. Ako ne storimo ničesar, bodo komunisti uspeli s svojimi lažmi priti v zgodovino kot junaki. Zavedajmo se važnosti naše naloge, storimo vse, da ohranimo resnico naše borbe, zato jo zapišimo tako, kakor se je dogajala. Preživeli poveljniki slovenskih narodnih enot, dvignite svoj glas in z njim zamašite usta polna rdeče propagande! Povejmo demokratom, da ako bi oni le s prstom mignili in dali vsaj moralno oporo naši vojski, bi zadnji košček naše zemlje bil otet komunizma in ostal ter služil kot branik proti azijskim barbarom. „Zavezniki“, zvesti svojim obljubam danim „dobremu stricu Jožetu“, so izročili zadnji košček naše zemlje v roke naših in njihovih največjih sovražnikov. Slovenski narod, ki je bil resnični zaveznik Zapada, v katerega je zaupal in toliko pričakoval, je bil ravno od tistega prodan in pahnjen v največje suženjstvo 20. stoletja. Komunisti so se zavzeli za svoje zaveznike in jih inštalirali v Srbiji, kaj pa so storili naši zavezniki! Delali so ravno nasprotno in pripomogli, da je IV. operativna grupa zasedla Slovenijo, ne zaradi njih junaštva, ne zaradi njihovega orožja, ampak s pomočjo nudeno od Zapada. To in samo to je resnica operacij onih dni.

Pozor na sovražnika štev. 1

Komunizem je bistveno brezbožen. V jedru je proti Bogu. Zato je treba uničiti Cerkev. In to seveda ne z mahanjem po zraku, ampak po točnem načrtu. Morejo se taktike iz različnih razlogov spreminjati, a načrt ostaja končno za vse države enak.

Kako si slede ukrepi, ki naj bi uničili Cerkev?

Prvi korak: Cerkev je treba oblatiti. Poznamo rdeče krilatice: „Katoličani so sedelovali z nacisti, Cerkev hodi v korak s kapitalizmom, papež je multimilijonar, Vatikan vojni hujskač, krščanska morala je morala reakcije, suženjstva in izkoriščanja, buržuazije.“ Laž, ki se stalno ponavlja, se zdi končno resnica. Ljudje se ne bodo upirali, če pridejo ukrepi proti „zlorabljajoči“ Cerkvi.

Drugi korak: Prvi udarci Cerkvi: uničenje katoliškega tiska, „da se štedi papir“, uničenje katoliških organizacij, ukinitvev katoliških šol, „ker naj bo vzgoja svobodna in brezplačna“, odvzem cerkvenega premoženja „zaradi socialne pravičnosti“, prepoved vsega cerkvenega socialnega in karitativnega dela.

Tretji korak: Pretrganje zveze z Rimom. Nuncij mora iz dežele kot „inozemec“ v imenu patriotizma...

Cetrti korak: Blatenje duhovnikov in škofov. Doba mnogih dolgih procesov in predhodne divje propagande.

Peti korak: Duhovniki morajo za zid in žico. To je le posledica procesov: ker so procesi dokazali izdajstvo klera, mora ta pač v imenu javne blaginje „na varno“.

Šesti korak: Razcepiti duhovnike med seboj. Najti med duhovniki koristne sopotnike, ustanoviti duhovniška društva, seveda „pravoverni, nacionalni“.

Sedmi korak: Škofe spraviti do kompromisov. Na to pot pomaga grozni ali — ali: ali razkroj cerkvenega življenja ali kompromisi z „ljudsko demokracijo“. Pot do kompromisov uglašajo obljube, grožnje, ječa, materialne koristi...

Osmi korak: Ustanovitev urada za cerkvene zadeve. Med škofi in državo pride do „dogovora“, državni urad nastavlja duhovnike, seveda svoje. Če se škof upre, ga država vseeno nastavi.

Deveti korak: Duhovnike vpreči v državni voz. Zaradi ljudi in zaradi inozemstva je duhovnik rdečim potreben. Zato naj podpišejo izja-

vo, da so zadovoljni z rdečim socialnim redom. Na zunaj naj duhovnik pokaže, da je za komunistični režim. Če ne, čakajo celice.

Deseti korak: Maša ostane. Bogoslužje ne more škoditi komunizmu. Naj ostane. Bo že propaganda oddaljila ljudi od tega.

Enajsti korak: Možgansko pranje. Aktivno rdeče delo v vse smeri bo delo izpeljalo do konca. Film, gledališče, radio, televizija, časopisi, revije, šole, vojašnice, delavske brigade — vse služi v preoblikovanje mišljenja, čustvovanja, življenja ljudi. Tako naj bi končal sovražnik št. 1 komunizma.

V SLUŽBI DOMOVINE

(Nadaljevanje)

Isti dan, bila je nedelja, je padel Turjak, naš simbol. V brigadi je zavladovala divje veselje. Štab me je vabil, da na zdravje „svobode“ popijem čašo vina. Kljub žeji tega nisem mogel storiti. Maščevanja željno srce mi je divje razbijalo in povešal sem oči. V štabu so se začeli zgledovati in me spraševati, zakaj sem tako žalosten zdaj, ko je napočil dan zmage in končnega obračuna z belimi psi. Izgovarjal sem se na utrujenost, ker sem tisti dan res prehodil okoli 50 km dolgo pot. Končno so mi verjeli z opombo, da se bom takih maršev pač moral privaditi. Legel sem na posteljo, ki je bila sestavljena iz treh stolov, in skoraj obupaval nad našo usodo. Toda hotel sem za vsako ceno zdržati še nekaj časa.

Spati nisem mogel in sem koval načrte, kako bi se rešil načleznega spremstva, ki se je vedno motalo okoli mene. Spoznal sem, da bom moral na videz sprejeti njihovo mišljenje, če bom hotel še kdaj nadaljevati svoje započeto delo.

Drugi dan sem bil s svojim spremstvom vred poslan, da poučujem četo, kako se ravna z minometalcem. Kaj naj storim? Ali naj poučujem, da bodo mogli pozneje z istim orožjem precizneje streljati name? Nič ni pomagalo. V pomoč so mi dodelili človeka, ki je vedel, kako se s takim orožjem ravna. Poleg je bil tudi komisar. Najprej sem se prepričal, koliko zna moj tovariš pomočnik. Spraševal sem ga o vseh mogočih stvareh, ki so v zvezi s tem orožjem. Vse je preprosto razložil. Teoretično ni bil podkovan.

Zato sem ves dan razlagal razne natančne formule. Take razlage so moje poslušalce precej dolgočasile.

Neverjetno pa, kakšno pohvalo sem prejel od štaba brigade. Komisar, ki je poslušal moje formule in razumel toliko kot ostali, se je

hotel napraviti važnega. Štabu me je priporočil kot idealnega tovariša, ki vsako stvar pove v komunističnem duhu. To je bil gotovo uspeh. Ko pa je hotel komandant brigade videti, kako znajo streljati njegovi dobri vojščaki, sem pustil, da so moji poslušalci na široko govorili o raznih kotih. Po dobrih zadetkih sem žel ponovno pohvalo. Moji vojaki so samo govorili in spuščali mine v cev, vse ostalo sem pri tem poskusnem streljanju opravil sam.

Pridobil sem si zaupanje štaba, toda moje spremstvo me ni zapustilo.

Razen obveznih poučevanj nisem z nikomer spregovoril niti besedice, ker sem se bal, da bi moj glas izdal moje nakane. Zato so rdeči mislili, da sem nesrečno zaljubljen in so me imenovali „zaljubljeni“.

Drugi večer po mojem prihodu je naša brigada (IX.) morala zavzeti nove položaje: Golo, Ig, Staje, Rakitna in Sv. Vid. Vso noč sem bil na potu. Hvala Bogu, da mi je spremstvo dalo konja na pot. Ves zaspan sem naslednjega jutra s štabom brigade prihajal na Golo, od koder sem moral takoj peš s svojim spremstvom na Rakitno. V Rakitni sem v II. „bataljonu“ IX. brigade poučeval iste stvari. Ker sem se bal, da bi lahko spoznali, kake namene imam s svojim frazarjenjem, sem prosil, če bi lahko odšel poučevat drugi „bataljon“. A komisar bataljona mi je povedal: „Nujno si klican, tovariš, na štab brigade. Tam te pričakuje komandant „divizije“. Posebna patrola je prišla, da te odpelje.“

Vsa kri mi je stopila v glavo. Ali so spoznali moje delo med komunisti in me kličejo na odgovor.

Patrola je med potjo strogo pazila na vsak moj korak. Po petih urah pešačenja smo prišli v Staje pri Igu; dobil sem konja in s komandantom sem pojezdil na Golo. Seveda sem bil brez orožja.

Na Golem me je komandant poklical v posebno sobo in mi povedal tole:

„Tovariš inštruktor, znano nam je, da si bil do 8. septembra komandant bele garde v Stični. Prizaneseno ti je bilo, ker smo spoznali, da si bil zapeljan. Toda, ker so se do sedaj tvoji bivši belogardisti slabo pokazali in so večinoma z orožjem prešli k Nemcem, je prišla naredba iz Glavnega štaba NOV in POS, da takoj razorožimo vse bivše belogardiste in jih pošljemo v Kočevje. Tudi tvoji sojetniki iz Trebnjega so bili ponovno aretirani in poslani v Kočevje na prisilno delo (pater Placid, kurat Kraljič in A. Groznik).“

Zopet se je situacija poslabšala in zopet sem napeňjal možgane, kako bi se rešil. — Hvala Bogu, da sem imel že nekoliko kredita. Povedal sem torej komandantu, da sem pripravljen oditi na prisilno delo, če bom tako več koristil OF. Ker pa vidim, da se moštvo sploh ne razume na minometalce, upam, da bom z aktivnim sodelovanjem v borbah

stvari več koristil. — Predvideval sem, kaj bi se z menoj zgodilo, če bi bil poslan v Kočevje.

Komandant je vzel moje besede na znanje in se zame osebno potegnil. Naslednji dan mi je predlagal, da naj napišem prošnjo na Glavni štab, da bi me pustili v brigadah toliko časa, da izučim moštvo v streljanju z minometalci.

Tako sem napravil in sam s svojim podpisom in s svojo glavo jamčil, da sem že popolnoma „tovariški“. Zopet sem bil rešen smrti. Vedel pa sem, da me bodo po opravljenem delu ustrelili. To sem zvedel docela slučajno. Poslušal sem razgovore partijcev, ki niso vedeli, kdo sem. Tedaj je beseda nanesla tudi na izdajalca poročnika Zupanca. Spraševali so se, kako da komanda pusti pri življenju aktivne oficirje, posebno pa Zupanca, ki je svoje ljudi, celo svojega očeta izdal. Nekdo je odgovoril: „Sedaj jih slučajno rabimo, ker nimamo strokovnih ljudi; pozneje pa se jih bomo enostavno znebili. Saj so nam Lahi zapustili dovolj smodnika!“

Bil sem si na jasnem, kaj me čaka. Če želijo smrt celo svojim hlapcem, kot je poročnik Zupanc, kaj potem čaka mene?

Moje spremstvo se je celo pomnožilo. Edina rešitev bi bila kaka borba, da bi v splošni zmedi pobegnil. Medtem sem od zanesljivih ljudi zvedel za ustanovitev Slovenskega domobranstva. Komunisti pa so o tem strogo molčali. Omenili so samo, da se je kakim 50 belčkom posrečilo pobegniti v Ljubljano, kjer da baje skupno z Nemci kujejo „zaroto“ proti slovenskemu „narodu“. Vendar sem našel zanesljive ljudi, ki so mi pojasnili položaj. Ker se ti še danes nahajajo na varnem ozemlju, zato njihovih imen ne navajam.

Bal sem se, da bi moja prošnja za nadaljnje bivanje med komunisti ne bila hitro rešena. Toda, hvala Bogu, rešitve prošnje sploh nisem dočakal.

Potrudil sem se, da pri raznih štabih zbudim vtis poboljšanja in tako dosežem edino možno rešitev iz nevarnega položaja. To se mi je končno tudi popolnoma posrečilo in komandant „divizije“ me je imel rad, čeprav sem še vedno veljal za „zaljubljenčka“.

Operativni oficir v diviziji je bil bivši jugoslovanski artilerijski polkovnik Kiler. Če bi že mogel razumeti, da se bivši nižji oficir poniža in hlapčuje s svojim bivšim sovražnikom v Jugoslaviji — komunistom, ne morem nikakor razumeti, kako to more storiti polkovnik. Iz njega so se rdeči enostavno norčevali, on si je to štel celo v čast.

Nadaljeval sem skozi ves mesec september in polovico meseca oktobra svoj način poučevanja pri raznih rdečih „bataljonih“. Moštvo pri minometalcih je bilo navadno sestavljeno takole: trije partijci, dva Laha in kakih pet prisilno mobiliziranih kmetov. Lahi so navadno odhčno znali vso teorijo, a niso mogli tolmačiti zaradi neznanja slovensčine.

V drugi polovici oktobra sem bil poslan v porušeni Turjaški grad. Tam so komunisti imeli tedaj svojo podoficirsko šolo. Napredoval sem za inštruktorja v rdeči „podoficirski“ šoli. Komandant te šole je bil neki pekovski pomočnik, doma iz kolice Metlike, komisar pa bivši hlapec, ravno od tam. Inštruktorji, ki so bili v vsem podložni komandantu in komisarju, so v času mojega prihoda bili: Jovo Džurić, neki Vili in neki srbski študent tehnike z imenom Joco. Vsi so bili komunisti še iz časov Jugoslavije. Ob neki priliki je Džurić na vprašanje tovariša komisarja, kakšno ideologijo je imel v Jugoslaviji, izjavil: „Bio sam uvijek marksista.“

Hvala Bogu, da niso vedeli, kaj sem bil; tega ni vedelo niti moje spremstvo. Pri gospodih komisarjih sem bil celo v najvišjih časteh, ker so mislili, da mi je spremstvo dodeljeno zaradi časti. Sklenil sem, da bom to izrabil. Posrečilo se mi je. Vsa spoštovana šola ni imela niti ene cigarete. Jaz sem jih dobil od komisarja, kolikor sem jih hotel.

Leta 1942:

Dne 7. do 10. januarja od Nemcev požgana vas Dražgoše (80 hiš) 40 ustreljenih.

Dne 8. februarja padel v Ljubljani od komunistične krogle zadet Avgust Praprotnik.

Leta 1943:

Dne 1. januarja je bil umorjen od komunistov pesnik Lojze Grozdé.

Dne 19.—21. februarja napad Gubčeve, Cankarjeve in Tomšičeve brigade na našo postojanko v Pleterjih. Legionarji so prešli v protinapad in odbili partizane. Zaradi srda nemoči, je sovražnik zažgal zadnji del samostana.

Leta 1944:

Dne 5. februarja partizanski pokolj v Cerknem na Goriškem. Po-
bitih 15 žrtev, med njimi kaplana, pesnik Lado Piščanec in
Ludvik Sluga.

Dne 29. februarja napad komunistov na postojanko pri sv. Antonu
v Zdenski vasi. Po kratki borbi so komunisti zbežali.

Leta 1945:

Dne 21. januarja ustanovljena slovenska narodna vojska iz domo-
brancev, legionarjev in četnikov.

Dne 15. februarja: Partizanski korpus se približa Žužembergu z
namenom napada. Toda naše izvidnice to opazijo in udarijo na
sovražnika, ki se je v neredu umaknil in pustil na položaju
komoro.

Dne 20. februarja: Kočevska četa na čistilnih akcijah po Rogu raz-
bije partizanski štab in zajame dva sovražna oficirja. Laški
bataljon, 2. četa je udaril na sovražnika v Suhi Krajini in zajel
13 talijanskih in 24 slovenskih komunistov. Zaplenjen je bil
1 težki minometalec, 3 lahke strojnice, več brzostrelk in pištol.

Dne 2. februarja: Čistilne akcije po vsej Dolenjski. Sovražne bri-
gade razbite in hajka za manjšimi skupami. Zajeta 2 partizana
dolenjskega odreda. Zaplenjeno mnogo vojaškega materiala.

NAŠE ZNAMENJE

ker bali so se svobode in pravice, Na Golgoti — križ
Na Golgoti — križ v temne oblake štrli.
v temne oblake štrli Tvojega brata so križali,
Bárbari so Te na njega razpeli, — včeraj in danes —,
— včeraj in danes —, ker bali so se svobode in pravice,
— njih edino pravo je smrt, — njih edino pravo je smrt,
veriga in lanec. veriga in lanec.
Križali so Te boječi se resnice. Križali so ga boječi se resnice.

Na Golgoti — križ

v temne oblake štrli...

Bárbari, zakaj se še danes bojite

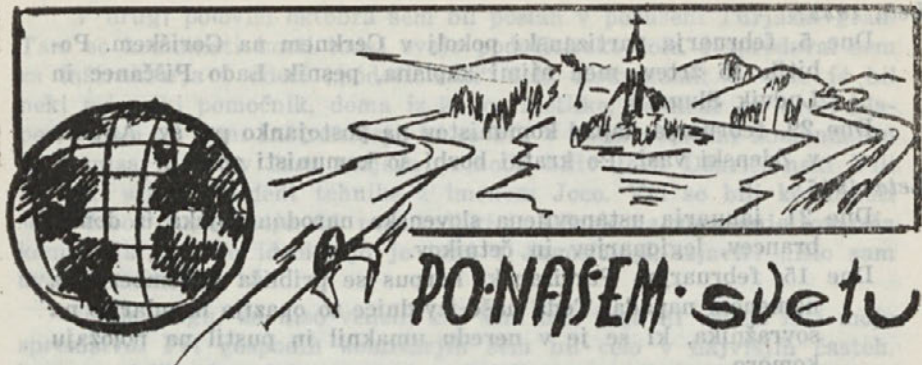
— tega našega znamenja?

Mogoče zato, ker to je simbol

— našega vstajenja!

Janez Toplišček, Nemčija

NAŠA SKRB

Stalno podpiranje naših invalidov in pomoč našim sirotam je naša dolžnost. Dolžnost ne samo nas borecev, nego vsega slovenskega življa v emigraciji. Zamislimo se, kako obupno mora biti življenje človeka, ki je poln mladostnega življenja, poln idealizma šel v boj proti morilcem našega naroda in uničevalcem naših izročil, pa je v tem boju izgubil zdravje in srečo. Mirno in brez nerganja prenašajo naši invalidi in bolniki svojo usodo po taboriščih in bolnišnicah, nekateri pa po zaporih. Njih življenje je beda, saj mnogokrat nimajo niti najpotrebnejšega za življenje, kaj šele kake dobrine. Samota in pozabljenje, to sta edina prijatelja, ki sta še ostala in se jih trdno držita. Njihovo trdo življenje moremo olajšati s tem, da se jih spominjamo in da od časa do časa tudi kaj zanje žrtvujemo. Malenkostna žrtev od nas vseh in vsakega posebej bo lahko prinesla mnogo sreče in notranjega zadovoljstva trpinom, ki so naši prijatelji — naši soborci. Višina naše žrtve ni važna, važno je, da se odzovemo in poleg materialne pomoči nudimo tem fantom in možem duhovno oporo in jim

vrnemo zavest, da niso osamljeni, niso pozabljeni.

Kako potrebno je delo in skrb za naše invalide in sirote je najbolje razvidno iz sledečih stavkov, ki so vzeti iz pisem raznih sirot v domovini.

„Prav lepo se zahvaljujem za poslano darilo. Zelo me veseli in mi je drago predvsem to, da je tam pri Vas živahno, da delate in držite skupaj. To nas tukaj vzpodbuja, krepi in daje upanja v boljše življenje...“

Spet drugi piše: „Ne vem, kako bi začel to pismo, da bi se dovolj in pravilno zahvalil za Vašo plemenito skrb. Moje življenje je popolnoma uničeno, za delo nisem noheno in najhujše je, da ne morem skrbeti niti za družino. Za pomoč se vsem dobrotnikom zahvaljujem. Ne morem popisati, koliko tolažbe ste mi nudili. Veselje, ki ste mi ga napravili, da ste se me spomnili, je toliko, da sem pozabil na vso grenkobo življenja. Bog Vam vsem povrni. Vsa družina se bo vseh dobrotnikov spominjala v molitvi, posebna maša se bo brala za Vas, dragi dobrotniki...“

Temu pismu je priloženo potrdilo za sveto mašo. — Pisec te zahvale je popoln invalid, brez udov in slep.

Navedli bi lahko še celo vrsto iz-

rekov iz raznih pisem onih, ki so bili deležni zadnjih podpor. Vsi izražajo isto misel: radost, da niso pozabljeni, zahvalo, da nismo utonili v velikem svetu, nego da ideje, za katere je bilo toliko žrtev in trpljenja, žive!“

Prijatelj, vemo, da imaš težave, skrbi, vendar ne pozabi, da živiš v svobodi, da si zdrav in da z malenkostno žrtvico lahko pomagaš in prinašaš mnogo sreče in zadovoljstva onim, ki nimajo ničesar, ne svobode,

ne miru, kaj šele blagostanja. Kadar ti bo najtežje v tujini, se spomni trpinov in lažje ti bo. Odprimo svoja srca in nadaljujmo naše delo. Podpiranje naših invalidov in sirot se mora stopnjevati, razširiti; vsi, prav vsi moramo sodelovati, saj je to naša največja naloga in naša skrb!

Prijatelji, soborci, prispevajte v invalidni fond, žrtvujte, kar pač morete, vsak dar bo dobrodošel, če je še tako majhen.

SOCIALNI REFERENT:

Poročilo socialnega referenta pri glavnem odboru ZDSPB za občni zbor dne 5. septembra 1959 v Torontu, Kanada.

Dohodki:

Prevezel od prejšnjega blagajnika	dol.	85.67
Od nabirke Martina Zekarja	„	765.—
Prispevek dramskega društva „Lilija“	„	100.—
Krajevni odbor ZDSPB, Cleveland	„	642.18
Toronto	„	110.—
Milwaukee	„	68.—
Gilbert	„	41.—
Montreal	„	40.—
St. Catharines	„	12.50
Hamilton	„	2.50
Posamezniki	„	173.—
Skupni dohodki ...	dol.	2.039.85

Izdatki:

Podpore poslane v Avstrijo (podpirancev 8)	dol.	602.—
v Švico (podpiranca 2)	„	320.—
v Argentino (podpiranci 3)	„	285.—
v Jugoslavijo (podpirancev 11)	„	155.—
v Kanado (podpiranec 1)	„	30.—
Poslovni stroški za čeke in poštnino	„	25.53
Skupni izdatki ...	dol.	1.417.53

Pregled:

Dohodki	dol.	2.039.85
Izdatki	„	1.417.53
Saldo v blagajni ...	dol.	622.32

Pripomba: Saldo se nahaja v hranilni knjižici (National Central Bank, St. Clair Ave., Cleveland).

V Clevelandu, dne 3. septembra 1959.

Socialni referent ZDSPB

DAROVI V INVALIDSKI FOND:

Prispevke v invalidski fond so poslali:

Krajevna organizacija ZDSPB v Clevelandu (dobiček družabnega večera)	dol.	300.—
Zastopstvo v Guelphu, Kanada:		
Viktor Dolšek	„	10.—
Tone Lesar	„	3.—
Gorjup Jože, Gorjup Tone, Petrič L., Petrič Tone	„	8.—
Sifrer Janko	„	1.—
Rev. Janez šušteršič, Eveleth, Minnesota	„	20.—
Marija Kadunc in Ludvik Kolman, Waukegan	„	20.—
Skupaj ...	dol.	362.—

Vsem in vsakemu posebej iskrena hvala! — Posnemajmo jih!

DELITEV BOŽIČNIH PODPOR

Kakor za vsak božič, smo tudi letos našim potrebnim invalidom poslali skromne denarne podpore. Poslali smo sledeče:

V švico (2 podpiranca)	dol.	50.—
V Avstrijo (4 podpiranci)	„	135.—
V tej vsoti je vključenih 35 dol. za plačilo proteze za roko g. Š. P.		
V Jugoslavijo (4 podpiranci)	„	50.—
Skupaj ...	dol.	235.—

Invalidom v Argentini bo podpora poslana takoj, kakor hitro bomo od tamkajšnjega odbora prejeli odgovor, kakšno stališče bo zavzel do socialnega odbora in razdeljevanja podpor.

PISIMO V „VESTNIK“

Vse člane prav lepo prosimo, da pošiljajo svoje dopise v naš list. Kdor koli se spominja zgodovinsko važnih dogodkov, naj jih napiše in pošlje zgodovinskemu referentu (Zdravko Novak, 1084 E 177 St. Cleveland, Ohio, USA). Le tako bomo s sodelovanjem vseh v stanju napisati vsa zgodovinska dejstva naše borbe. Komunisti po svoje prikazujejo vsako

malenkost, čeprav je vse ena sama laž, mi pa spimo in pozabljamo. Ne dopustimo, da bi laž govorila proti resnici. Nikar ne mislimo, da bodo tujci pisali o nas. Mi sami smo tisti, ki moramo izpričati resnico, zato — pero v roke, dokler je še čas, da ne bomo vsega pozabili!

Lepo prosimo vse, ki imajo kakršne koli fotografije iz Vetrinja, da jih posodijo zgodovinskemu referentu, ki jih bo vrnil nepoškodovane.